

Seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirjaga muudetakse neljandat korda siseministri 14. veebruari 2023. a käskkirjaga nr 1-3/29 kinnitatud Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu meetme nr 1.1 „Asjakohase varustuse uuendamise ja kasutamise kaudu Euroopa piiri- ja rannikuvalve toetamine välispiiridel tõhusa Euroopa integreeritud piirihalduse rakendamisel“ toetuse andmise tingimusi (edaspidi *TAT*). Eelnõuga lisatakse käskkirja välispiiri valvamise parandamiseks täiendavad tegevused. Eelnõule kehtib kõik algse käskkirja seletuskirjas ja käskkirja muudatuste seletuskirjas nimetatu. Tegevuste eelarvetega seonduv teave on leitav rahastamiskavas, *TAT* käskkirjas ja seletuskirjades.

Eelnõu on koostanud Siseministeeriumi (edaspidi *SiM*) nõunik Aivi Kuivonen (aivi.kuivonen@siseministeerium.ee) koostöös asjaomaste partneritega.

II Käskkirja sisu

Eelnõu paneb ette kahte tüüpi *TAT*i muudatused – tehnilised ja eelarvelised:

1. Tehnilised muudatused:

- 1.1. Käskkirja punktides 1, 1.13, 6.8.2 ja 8.2 uuendatakse viiteid alusdokumentidele ning täpsustatakse sõnastust tulenevalt korduma kippuvatest küsimustest;
- 1.2. Käskkirja punktide 8.4.6, 9.2 ja 9.8 muudatused on vajalikud selleks, et Siseministeeriumil oleks õigeaegselt olemas info Euroopa Komisjonile esitatavate aruannete tarbeks, mis koostatakse elluviijate edastatud aruannete põhjal. Programmperioodi lõpus lõppevate projektide lõpparuande esitamise tähtaega on vaja lühendada, sest elluviijale saab toetust välja maksta kuni 31. märtsini 2030. Lõppmakse tehakse pärast lõpparuande kinnitamist, mistõttu on Siseministeeriumil vaja piisavalt aega, et veenduda tegevuste tulemuslikkuses ja tehtud kulude abikõlblikkuses

2. Eelarvelised muudatused:

- 2.1. Euroopa Komisjon eraldas piirihalduse ja viisapoliitika rahastu kaudu Eestile täiendava raha vahehindamise ning Schengeniga ühinenud riikide sissemaksete arvelt. Raha tuleb suunata Schengeni hindamise tulemusel tehtud soovitude rakendamiseks. Sellest tulenevalt eraldatakse täiendav raha osaliselt idapiiri seireseadmetele olukorratundlikkuse suurendamiseks välispiiril ning elektrooniliste piirikontrolli väravate uuendamiseks, et muuta seaduslik piiriületus sujuvamaks. Lisaks on mõnes projektis kasutamata vahendeid, mille arvelt suurendatakse nende projektide eelarveid, kus on tekkinud puudujääk.

Täiendava rahaga on võimalik liita *TAT*i täiendavaid tegevusi, nt lisatakse projekt seadmete soetamiseks piirilõikudesse 9–11 ning pikendatakse projekte „Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 1–3, 7 ja 8“ aasta võrra, s.o kuni 31.12.2027 ja projekti „Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 4–6“ abikõlblikkuse perioodi kahe aasta võrra, s.o kuni 31.12.2028.

Projektide vahelised ümbertõsted:

Projekt	KEHTIV TAT	UUS EELARVEJAOTUS	Muutus	Selgitused
DROONIDE SOETAMINE	191 597,04	191 590,59	-6,45	Projekt lõppenud, kasutamata jäägi viime PL 4-6 projekti
SEIRETEHNIKA Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 4-6	7 199 201,08	8 115 191,44	915 990,36	Droonide projekti jäägi lisandumine 6,45 eurot + eelarve suurenemine lõigu 4-6 väljajäänud (Võmmorski lõik ja Marinova mets) lõikude lisandumine 915 983,91
SEIRETEHNIKA Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 1-3, 7 ja 8	8 668 961,70	9 163 176,68	494 214,98	Eelarve suurenemine lõigu 7-8 eelarve osas
SEIRETEHNIKA maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 9-11	0	3 238 389,79	3 238 389,79	Uus projekt vahhindamise eraldisest
TEGEVUSTOETUS Seiretehnikute värbamine ja koolitamine	1 123 670,27	1 147 372,20	23 701,93	Lisatud seiretehnika ülalpidamise ja hooldamise projekti finantskorrektsiooni otsusega seotud raha (16043,8+7658,13)
TEGEVUSTOETUS Seiretehnika ülalpidamine ja hooldamine välispiiril	5 078 447,00	5 054 745,07	-23 701,93	Finantskorrektsiooni otsusega eelarve vähendamine RHSi rikkumise tõttu (16043,8+7658,13 eurot)
Tegevustoetus: automatiseeritud toimivuse tagamine piiripunktides		4 940 897	3 000 000	Eelarve suurendus 3 mln vahhindamise eraldise arvelt
Luhamaa juhtimiskeskuse projekteerimine ja ekspertiis		292 259,38	-47 395,48	Eelarve vähendamine, plaanitud tegevused on ellu viidud
Narva jõe seire ja juhtimiskeskuse tehnika soetus		604 580,59	47 395,48	Eelarve suurendamine Luhamaa juhtimiskeskuse projekti jäägi arvelt

Lisatud tegevused vastavad seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriumitele ja -metoodikale.

Projektid panustavad Euroopa Liidu integreeritud piirihaldusstrateegia täitmisesse ja aitavad seega kaasa piirihalduse ja viisapoliitika rahastu poliitikaeesmärgi ning erieesmärgi a) täitmisesse ning „Eesti 2035“ näitajatesse: Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal, ja usaldus riigi institutsioonide vastu.

Projektid on kooskõlas siseturvalisuse arengukava 2020-2030 tegevussuundadega:

- jätkata idapiiri taristu ja tehnilise seiresüsteemi valmishitamist;
- kasutada piiri valvamiseks kaasaegseid innovaatilisi lahendusi, mis vastavad Schengeni õigustiku nõuetele;
- tagada Eesti piiri kui Euroopa Liidu välispiiri pidev elektrooniline valve kogu piiri ulatuses;
- pidada piirikontrolli tegemisel peale julgeoleku ja turvalisuse silmas ka reisijasõbralikkust ning arvestada piiriliikluse mahtu ja intensiivsust.

Projektid on seotud strateegilise dokumendiga „Riigikaitse arengukava 2022 – 2031“¹ peatükis 7 „Sisekaitse“ toodud olulise arendustegevusega „Arendame piiritaristut, sealhulgas seire- ja vaatlusvõimet“.

25.04.2022. a kinnitatud Hendrikson & Ko läbiviidud rakenduskva keskkonnamõju eelhindangu aruandes jõudsid sõltumatud eksperdid järeldusele, et rakenduskava tegevused ei tekita potentsiaalselt olulist kahju keskkonnaeesmärkidele ning seega täiendavate nõuete kehtestamiseks vajadus puudub. TATi lisatavad tegevused on kooskõlas rakenduskavaga, kuid ei sisaldunud keskkonnamõju eelhindangu läbiviimise ajal kehtinud rahastamiskavas. Siseministeerium tellitud uus keskkonnamõju eelhindang ettevõttelt Alkranel OÜ on valmimas. Kuivõrd TATi lisatavad tegevused on sarnased neile, mis võeti arvesse esimese eelhindangu andmisel, saab neile ekstrapoleerida eelmise eelhindangu tulemusi ning suure tõenäosusega ei ole vaja täiemahulist keskkonnamõju hindamist läbi viia. Projekti tegevuste läbiviimisel järgitakse asjakohaseid keskkonnavalaseid õigusakte, juhendeid ja keskkonnahoidlike hangete põhimõtteid. Kuna piiritsoon ei ole avalikkusele ligipääsetav, siis arvestatakse uute piirilõikude projekteerimisel universaalse disaini põhimõtet sellises ulatuses, mis ei sea ohtu piiri turvalisust ja julgeolekut.

Elluviija kohustub ka uute tegevuste läbiviimisel järgima võrdõiguslikkuse põhimõtet, kedagi ei diskrimineerita soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse, veendumuste, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu. Projekti tutvustamisel üldsusele arvestatakse ligipääsetavuse nõudeid.

Topeltrahastamise riski analüüs

Topeltrahastamise risk on madal. Määruse (EL) 2021/1060 artikli 63 lõike 9 kohaselt võib tegevus saada toetust ühest või mitmest fondist või ühest või mitmest programmist ning muudest liidu vahenditest. Hüvitada ei tohi sama kulu.

Välispiiri seiramise ja kontrolliga seotud varustust on võimalik rahastada riigieelarvest, kuid arvestades riigi rahanduse seisuga on Vabariigi Valitsus (*edaspidi VV*) andnud suunise katta võimalikult palju kulusid välisvahenditest. Korraldusasutus kontrollis VV 9. jaanuari 2025. a korraldusega nr 15 kinnitatud Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide meetmete nimekirja ning veendus, et ühtegi sellist meetet, kust saaks rahastada TATi tegevustega sarnaseid tegevusi, ei ole. Samas on PPA-l võimalik taotleda otse Euroopa Komisjonist toetust välispiiri valvamisega seotud projektidele. Topeltrahastamise riski täielikuks maandamiseks teeb Siseministeerium detaile kulude analüüsi siis, kui elluviija on esitanud maksetaotluse. BMVist hüvitatakse vaid kulud, mida teistest allikatest hüvitatud ei ole.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi

Lisanduvatele tegevustele antav toetus ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi. Toetatavad tegevused on seotud avaliku võimu teostamisega ning toetust ei anta majandustegevuse toetamiseks. Politsei ja piirivalve seaduse kohaselt on migratsiooni valdkonna asjade ning piirihalduse korraldamine PPA ülesanne, seetõttu saab vaid nimetatud asutus olla ainuvõimalik projektide elluviija. Võib mõelda, et kaudseteks abisaajateks on ka teatud ettevõtjad, kellelt elluviija või selleks volitatud esindaja tooteid ja teenuseid tellib. Oluline on siinkohal, et sellistel puhkudel on teenuseosutajad leitud hankemenetlusega, mille tulemusena pakub hanke võitja vastu teenust turuhinnaga ning ta ei saavuta sellega eelist. Seega ei ole tegemist riigiabiga.

¹ [„Riigikaitse arengukava 2022 – 2031“](#)

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega. Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1148²;

IV Käskkirja mõju

TAT muudatus aitab kaasa Euroopa piiri- ja rannikuvalve määrusega pandud kohustuste täitmisele, sh Schengeni piiri kaitsmisele, millel on omakorda riigiülene positiivne mõju elanikkonna turvatundele.

V Käskkirja rakendamine

Käskkiri jõustub allkirjastamisel.

VI Käskkirja kooskõlastamine

Käskkirja eelnõu on kooskõlastatud eelnõude infosüsteemis (EIS) Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Kliimaministeeriumiga.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu. – [ELT L 251, 15.7.2021, lk 48–93](#).